

In memoriam

Harry William Mürk

(8. VI 1954 – 24. II 2009)

Meie töötoa kõige ilusama postkaardi saatis Harry ühe suvise Tartus käimise järel ja see kuulub meie kallisasjade – kasutan meelega lastekeelset sõna – hulka koos mitmelt poolt maailmast kaasärännanud mälestusesemetega. Just see habras kaunis kaart iseloomustab eriti tabavalt Harryt.

Mõne inimesega ei tutvuta, ta lihtsalt on su sõber ja mõttekaaslane, tal on sama teekond. Aga kindlasti ammu enne seda, kui Harry kirjandusmuuseumi jõudis, levisid kuuldu- sed suurepärase laulu- ja tantsuoskuse ning hea eesti keelega patsiga poisist. See kõlas kunstnikuhinge järele ja üsna tavatult väliseestlase kohta. Mõned olid teda kohanud Hantõ-Mansiiski reisil, mõned konverentsidel. Tema soome-ugri keelte oskus oligi tavatult lai, huvi keelesugulaste vaimupärandi ja olukorra vastu sügav ja isiklik. Keeleline õiglusetus vihastas teda. Filoloogi ja keeleteadlasena – oli ta ju õppinud keeleteadust Helsingi ja Toronto ülikoolis ja 1991. aastal Indiana ülikoolis väidelnud doktoriks eesti keele morfoloogia alal – mõistis ta keelelise segregatsiooni olemust ja ohtusid. Teadlase ja õpetajateekonda märgivad 1997. aastal Indiana ülikooli Uurali ja Altai keelte väljannete sarjas avaldatud eesti keele käsiraamat, Toronto Ülikooli eesti keele ja kirjanduse professori ja õpetaja amet. Imetlusväärset suutis Harry oma armastuse ja huvi Eesti vastu anda edasi õpilastele ja neile, kes puutusid temaga kokku.

Harry oli oma olemuselt kõige-kõige-kõige. Kiire ja heatujuline, terane, jagas ta oma suvevisiidid Eestisse muusika ja teatri, Eestimaa pühapaikade, Hiiumaa ja erinevate linnade vahel. Selle kõrval ta tõlkis ja toimetas, mida ta tegi ju ka Kanadas põhitöö kõrvalt. Haaranud kaasa toimetamist ja tõlkimist vajavad tekstid, kadus ta kuhugi Eestimaale. Ühe regilauludest kõneleva artikli kohta teatas ta paari päeva pärast: “Istusin tamme alla ega lahkunud sealt enne, kui olin kogu artikli uuesti eesti keelest inglise keelde tõlkinud – usu, sai parem.” Ja selles polnud põhjust kahelda.

Harry saabus harilikult sama ootamatult nagu eestimaine lumi ning oli sama enesestmõistetav nagu toa igapäevased elanikud, nagu ta polekski vahepeal olnud mujal. Ta tõi endaga Kanada, India ja kogu maailma, kus ta käinud oli. See oli erinev ja sarnane. Kasvanud teisel pool vett küsis ta kord, kust tuleb ülbust pidada filoloogiat tühisuseks, milles iga keelekõneleja on enda arvates ekspert, seega ei ole seal midagi uurida ega õppida. Rahvapärane käibetõde, aga ohtlik võimu käes. Eesti toonased teaduskorraldajad olid veendunud, et filoloogile piisab pliiatsist ja paberist, ühte raamatut on ehk ka vaja, aga mida nad enda arvates arvutitega teevad? Filoloogina ei ole kerge elada kusagil – üldistasime.

Arvatavasti avanevad arutlused ja vestlused ajapikku uutest külgedest, nagu ka Harry töö eesti kultuuri vahendamisel. Ilukirjanduse, eepose *Kalevipoeg*, rahvalaulude ja Veljo Tormise koorilaulude tõlked pidid tipnema tema enda koostatud ja tõlgitud monumentaalse tekstiantoloogiaga *Taevased kosilased*. Raamatu teljeks olid kavandatud eesti vanad laulud – see pidi olema kese ja teejuht müütilisse maailma. Esimese osa oma suurest raamatust jõudis ta valmis. Lauljana suutis ta laulutekste tõlkida lauldavatena, keelenõtkus ja ülilai keeleulatus kandis kujundkõne ja vanasõnu käsitlevate uurimuste juures. Kui meie koostöö algas ajakirja *Folklore: Electronic Journal of Folklore* ja kogumike juures, siis hiljem jätkus see Mythologia Uralica sarja Eesti mütoloogia köitega. Ja seal lõigati lõimed läbi.

Meil oli rõõm ja au Sinuga koos olla.

Mare Kõiva

In Memoriam

Harry William Mürk (8 June 1954 – 24 February 2009)

Editors' eulogy for Harry William Mürk, Canadian-born linguist, mediator of Estonian and other Finno-Ugric languages and cultures, translator and editor, who always treasured Estonian culture and the Finno-Ugric identity.